

UCHWAŁA NR / /2023
Rady Miejskiej w Szczepieszynie
z dnia 2023

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023 - 2025

Na podstawie art.176 pkt 1, art 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447), art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 08 marca 1990 o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40) uchwała się co następuje:

§1

Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Szczepieszyna.

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Uzasadnienie

Zgodnie z art.176 pkt1 i art.179 ust2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Uchwałą Nr X/138/2019r. z dnia 20 grudnia 2019r. przyjęty został Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2020-2022. W związku z powyższym konieczne jest podjęcie uchwały w sprawie przyjęcie programu na lata 2023-2025 .

**Załącznik do Uchwały NR/...../ 2023
Rady Miejskiej w Szczepleszynie
z dnia2023 r.**

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
NA LATA 2023 – 2025**

SPIS TREŚCI

I. Wstęp

II. Regulacje prawne

1. Podstawa prawna

2. Zadania gminy w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej

III. DIAGNOZA I CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA LOKALNEGO

IV. PROBLEMY SPOŁECZNE WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE GMINY

SZCZEBRZESZYN

4.1. Bezrobocie i ubóstwo

4.2. Uzależnienia- alkoholizm i narkomania

4.3. Rodziny dysfunkcyjne

4.4. Przemoc w rodzinie

V. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

5.1. Adresaci programu

5.2. Cele: główny i szczegółowe

programu

VI. ZADANIA I HARMONOGRAM

VII. PLANOWANE DZIAŁANIA I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

VIII. REALIZACJA I MONITORING

I. WSTĘP

Szybki rozwój gospodarczy i społeczny wpływają na kształt polityki społecznej. Wszelkie zmiany w systemie polityki społecznej mają bezpośredni wpływ na najmniejsze grupy społeczne, takie jak rodzina. Niestety zmiany te nie tylko niosą ze sobą szanse i rozwój, ale również generują nowe zagrożenia, które powodują zaburzenia w prawidłowym funkcjonowaniu rodzin. Problem ten widoczny jest również wśród rodzin zamieszkujących w gminie Szczebrzeszyn.

Zgodnie z art. 176 pkt 1 i art. 179 ust.2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy opracowanie gminnego programu wspierania rodzin.

Rodzina rozumiana jest jako najważniejsza komórka społeczna, spełnia ważną rolę w życiu człowieka, jaką jest poczucie bezpieczeństwa, wsparcia i przynależności. Rodzinę tworzą ludzie bliscy sobie, umiejący ze sobą się porozumiewać, darzący się szacunkiem, uczuciem miłości, przyjaźni, wzajemnego zrozumienia i zaufania.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej określa rodzinę jako „osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”.

Pozycja społeczna rodziny, jej charakter oraz role i układ stosunków między członkami zależne są m. in. od wypełniania funkcji, jakie są jej powierzone.

Funkcje rodziny jako grupy społecznej :

- prokreacyjna (biologiczna) mająca na celu posiadanie potomstwa, czyli zapewniająca społeczeństwu ciągłość biologiczną;
- gospodarcza (ekonomiczna) dotycząca zapewnienia członkom rodziny niezbędnych warunków do utrzymania się przy życiu;
- opiekuńcza, polegająca na udzielaniu konkretnej pomocy członkom rodziny, w różnych sytuacjach i okolicznościach życiowych, gdy sami nie są w stanie zaspokoić swych podstawowych potrzeb;
- wychowawcza (socjalizacyjna), przejawiająca się m. in. we wprowadzaniu członków rodziny w szeroko rozumiane życie społeczne łącznie z językiem ojczystym, obyczajami, wzorami zachowań i wartościami kulturowymi;
- stratyfikacyjna czyli gwarantująca członkom rodziny określony status życiowy, wyznaczająca ich przynależność.

Wraz z upływem czasu zmieniają się funkcje i wzory rodziny. Gwałtowne i wielorakie przemiany wywierają na rodzinę wpływ zarówno pozytywny, jak i negatywny powodujący dysfunkcjonalność rodziny. Naruszone zostają podstawowe normy regulujące funkcjonowanie rodziny i jej członków w samej rodzinie i poza nią. Socjologowie zauważają wiele czynników, które w różnym stopniu mogą uniemożliwić wypełnianie podstawowych funkcji. Wymieniają

makrospołeczne i mikrospołeczne przyczyny dysfunkcjonalności rodzin.

Do przyczyn makrospołecznych zaliczają:

- uboczne skutki urbanizacji i industrializacji;
- wynikające z powyżej wymienionych procesów przemiany więzi społecznej;
- znaczne osłabienie kontroli społecznej;
 - anonimowość życia jednostki – na skutek oddzielenia zakładów pracy od grup rodzinnych.

Natomiast wśród przyczyn mikrospołecznych najczęściej wyróżnia się:

- trudne warunki materialne i mieszkaniowe, które rzutują na zaspakajanie potrzeb biologicznych, rozwojowych i wychowawczych rodziny;
- brak czasu wpływający na niewłaściwą organizację życia rodziny, szczególnie brak czasu dla dzieci i ich problemów;
- brak opieki nad dziećmi w przypadku, gdy oboje rodzice pracują;
- niska kultura i brak umiejętności wychowawczych rodziców;
- niedojrzałość emocjonalna i/lub społeczna do zawarcia związku małżeńskiego;
- alkoholizm;
- bezrobocie;
- zaburzenie więzi rodzinnych poprzez wyjazdy zarobkowe (eurosieroctwo).

Obserwuje się, że na ogół rodzina podlega jednocześnie wpływowi wielu różnych negatywnych czynników powiązanych ze sobą. Skutki nieprawidłowego funkcjonowania rodziny oczywiście najdotkliwiej odczuwają dzieci. Konsekwencje te mają wymiar fizyczny, psychologiczny i społeczny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z wychowaniem.

Praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi (w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych), pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego oraz organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę doświadczeń oraz zapobieganie izolacji (grupy wsparcia i grupy samopomocowe).

W przypadku rodzin wymagających takiej formy pomocy, pracę z rodziną prowadzi **asystent rodziny**, czyli osoba, która przez pewien czas wspiera rodzinę, aby w przeszłości samodzielnie potrafiła pokonać trudności życiowe, zwłaszcza dotyczące opieki i wychowania dzieci.

Rodzina przeżywająca trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych może być objęta pomocą **rodziny wspierającej**, czyli takiej, która przy współpracy z asystentem rodziny pomaga rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu podstawowych ról społecznych.

W przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców,

sprawowana jest **piecza zastępcza**. Pieczę zastępczą organizuje powiat, może być ona sprawowana w formie rodzinnej (rodzina zastępcza, rodzinny dom dziecka) lub instytucjonalnej (placówka opiekuńczo – wychowawcza).

II. REGULACJE PRAWNE

1. Podstawa prawna

Podstawą prawną do realizacji Programu Wspierania Rodziny w Gminie Szczepczeszyn na lata 2023-2025 są następujące akty prawne:

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447)
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz.2268)
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021 r. poz.1249)
- ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu: alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119)
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 172)
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminny (Dz. U. z 2023 r. poz. 40)
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin: „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329).

2. Zadanie gminy w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej

Do zadań własnych gminy określonych w art. 176 pkt. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy:

1. opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
2. tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:
 - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa;
 - organizowanie szkoleń i tworzenie i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających;
 - prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
3. finansowanie :
 - podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
 - kosztów związanych z udzielaniem rodzinie przeżywającej trudności pomocy określonej w ustawie, ponoszonych przez rodziny wspierające;

4. współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo - wychowawczej;
5. sporządzanie sprawozdań rzeczowo - finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie;
6. prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

III. DIAGNOZA I CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA LOKALNEGO

Gmina i Miasto Szczebrzeszyn znajduje się w województwie lubelskim, w powiecie zamojskim z siedzibą w Szczebrzeszynie.

Struktura demograficzna Gminy Szczebrzeszyn na koniec grudnia 2022 roku:

Liczba mieszkańców ogółem wynosiła **10748**, w tym kobiety - **5558** i mężczyźni – **5190**

Gmina Szczebrzeszyn graniczy z następującymi gminami:

- od północy – Gmina Nielisz i Sułów,
- od wschodu – Gmina Zamość,
- od południa – Gmina Zwierzyniec,
- od zachodu – Gmina Radecznica.

Gmina składa się z 13 sołectw: Bodaczów, Brody Duże, Brody Małe, Kawęczyn, Kawęczynek, Kąty Drugie, Kąty Pierwsze, Lipowiec – Kolonia , Niedzieliska , Wielącza, Wielącza – Kolonia, Niedzieliska- Kolonia, Wielącza Poduchowana oraz 5 jednostek osadniczych : Szczebrzeszyn, Przedmieście Zamojskie, Klemensów, Błonie, Szperówka.

Placówką realizującą zadania pomocy społecznej na terenie Gminy Szczebrzeszyn jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczebrzeszynie. Adresatami wsparcia socjalnego są najczęściej rodziny cierpiące niedostatek z powodu ubóstwa lub bezrobocia, rodziny wielodzietne, rodziny niewydolne opiekuńczo – wychowawcze, osoby niepełnosprawne, rodziny dotknięte przemocą i uzależnieniami.

Ustawa o pomocy społecznej reguluje przyczyny przyznawania pomocy osobom ubiegającym się o świadczenia z pomocy społecznej.

W tabeli 1 zostały przedstawione powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2021-2022.

Tabela 1. Powody przyznania pomocy w latach 2021-2022

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach	
	2021	2022	2021	2022
Ubóstwo	83	53	160	102
Sieroctwo	0	0	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	30	31	141	136
Bezrobocie	119	107	305	291
Niepełnosprawność	59	67	92	101
Długotrwała choroba	45	57	65	75
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	38	35	131	113
W tym – rodziny niepełne	16	18	44	48
– rodziny wielodzietne	7	4	39	21
Alkoholizm	3	2	3	2
Narkomania	0	1	0	1
Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego	3	2	3	3
Zdarzenia losowe i sytuacja kryzysowa	3	0	7	0

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w Szczepleszynie

IV. PROBLEMY SPOŁECZNE WSYTĘPUJĄCE NA TERENIE GMINY

4.1. Bezrobocie i ubóstwo

Bezrobocie jako największy problem społeczny w swych konsekwencjach niesie za sobą szereg negatywnych skutków rozszerzających się na inne płaszczyzny życia ludzkiego. Należą do nich nie tylko spadek stopy życiowej ze względu na negatywne konsekwencje przekładające się wprost na budżet domowy, ale również takie zjawiska jak: poczucie bezradności, brak motywacji do kolejnych poszukiwań na rynku pracy oraz niskie poczucie własnej wartości.

Niewątpliwie wszystkie negatywne konsekwencje wpływają na strefę emocji i przyczyniają się do częstszego sięgania po alkohol celem rozładowania negatywnych napięć, co niesie za sobą problemy alkoholowe, a w przypadku kontynuowania tego typu zachowań dochodzi do uzależnienia. Przyczyn bezrobocia jest wiele, do których należy zaliczyć tj.:

- niekorzystna struktura gospodarki, która uniemożliwia podjęcie pracy;
- postęp naukowo-techniczny, zastępowanie ludzi maszynami;

- likwidacja niektórych gałęzi przemysłu;
- ograniczenia produkcji oraz zmniejszenie popytu na niektóre dobra i usługi;
- niskie kwalifikacje i wykształcenie pracowników oraz brak możliwości na ich podwyższenie.

Bezrobocie prowadzi do ubóstwa, czego skutkiem może być wykluczenie społeczne. Osoby dotknięte ubóstwem i wykluczeniem społecznym nie posiadają wystarczających dochodów i zasobów. Nie mają również dostępu do usług publicznych i prywatnych, niezbędnych do zapewnienia sobie godnego poziomu życia. Ubóstwo może hamować rozwój osobisty, uniemożliwiać udział w życiu społecznym oraz utrudniać funkcjonowanie rodziny. Pozbawia jednostki możliwości pełnej realizacji swojego potencjału oraz osłabia spójność społeczną i stanowi zagrożenie dla dynamicznego, zrównoważonego rozwoju, sprzyjającego włączeniu społecznemu. Ubóstwo jest pogwałceniem podstawowych praw człowieka – ekonomicznych, społecznych i kulturowych. Podjęcie odpowiednich działań na rzecz zmiany obecnej sytuacji jest kwestią obowiązku moralnego i politycznego wobec osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu na zakończenie roku 2022 na terenie Gminy Szczepieszyn było 392 osób bezrobotnych, w tym 193 kobiety i 199 mężczyzn.

Tabela. 2. Charakterystyka osób bezrobotnych w latach 2021-2022

Liczba bezrobotnych	2021	2022
Ogółem	408	392
Kobiet	188	193
Mężczyzn	220	199
Z prawem do zasiłku	41	39

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Zamościu.

Powyższe dane wskazują, że nieznacznie zmniejszyła się liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Zamościu.

4.2. Uzależnienia – alkoholizm i narkomania

Należy wspomnieć, że rodziny, w których występuje problem alkoholowy lub narkotykowy zwykle charakteryzuje niższy status socjoekonomiczny oraz ograniczone możliwości związane z wykształceniem lub podjęciem pracy. Ta grupa rodzin szczególnie jest narażona na występowanie przemocy, aczkolwiek to zjawisko dotyczy nie tylko rodzin dysfunkcyjnych, ale i tych dobrze sytuowanych.

Aktem prawnym na terenie Gminy Szczepieszyn, na podstawie którego prowadzona jest realizacja wskazanych działań zgodnie z kierunkami zawartymi we wcześniej wspomnianych ustawach jest Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) oraz

Przeciwdziałania Narkomanii na terenie Gminy Szczepieszyn uchwalany corocznie przez Radę Gminy.

Dane pozyskane z Komisariatu Policji w Szczepieszynie wskazują, że na terenie Gminy Szczepieszyn w 2022 roku dochodziło do następujących zdarzeń związanych ze spożyciem alkoholu:

- prowadzenie pojazdów na drodze publicznej pod wpływem alkoholu - 42
- zakłócenie porządku publicznego - 60
- nie odnotowano przestępstw popełnianych przez nieletnich pod wpływem środka odurzającego z przestępczością narkotykową.

Tabela 3. Osoby nadużywające alkoholu objęte działaniami GKRPA

Formy działania	2021	2022
Liczba wysłanych wniosków na rozmowę motywacyjną	92	68
Zlecono przeprowadzenie badania przez biegłych	3	6
Wnioski do sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	3	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GKRPA w Szczepieszynie.

Na podstawie wyżej przedstawionych danych wynika, że liczba wysłanych wniosków na rozmowę motywacyjną w roku 2021 była wyższa niż w roku 2022, z powodu niestawiennictwa się tych osób w wyznaczonych terminach. Na uwagę zasługuje fakt, że wzrosła dwukrotnie liczba osób, które zostały skierowane na przeprowadzenie badań przez biegłych sądowych, jak również wobec których zostały skierowane do sądu wnioski w sprawie obowiązku leczenia odwykowego.

4.3. Rodziny dysfunkcyjne

Rodzina dysfunkcyjna to taka, która nie potrafi dostatecznie dobrze wypełniać swoich funkcji, sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków oraz pomyślnie rozwiązać swoich problemów i sytuacji kryzysowych. Rodziny te pozostają w opozycji do właściwości rodziny zdrowej. W tego typu rodzinach na pierwszym miejscu są zaspokajane potrzeby rodziców, a nie dzieci. Rodzina dysfunkcyjna charakteryzuje się interakcjami prowadzącymi do frustracji, wykorzystywania niektórych osób, nieprzestrzegania ważnych praw osobistych oraz zaniku odpowiedzialności.

Podstawowe cechy rodziny dysfunkcyjnej to:

- życie w izolacji od świata zewnętrznego, unikanie kontaktów towarzyskich, wycofanie z życia społecznego ;

- zniekształcenie rzeczywistości, brak szczerości i mówienia prawdy o występujących trudnościach;
- brak wzajemności, tj. każdy skoncentrowany jest na sobie, problemy członków rodziny są ignorowane;
- nieadekwatne widzenie świata i danych zachowań, które obowiązują nawet wtedy, gdy nie ma potrzeby kierowania się wyuczonymi reakcjami ;
- negowanie problemów rodziny, uniemożliwianie poszukiwania rozwiązań;
- skłonność do kontrolowania wszystkich interakcji, uczuć i zachowań., kontrola daje poczucie władzy.;
- nieprawidłowa komunikacja, polegająca na domysłach;
- brak wyraźnego podziału ról, często dzieci przejmują role rodzicielskie;
- nieprawidłowe sprawowanie władzy rodzicielskiej;
- nieumiejętność radzenia sobie w z kryzysami rozwojowymi, przez które musi przejść każda rodzina .

Każda rodzina dysfunkcyjna naraża dziecko na szereg negatywnych emocji. Niejednokrotnie dzieci w takich rodzinach odbierane są jako ciężar dla rodziców ograniczający ich swobodę. Wobec dzieci stosowane są surowe kary, nieadekwatne do stopnia przewinienia.

W rodzinie dysfunkcyjnej często występują sytuacje, gdzie:

- jedno lub oboje rodziców uzależniło się od alkoholu;
- występuje problem wykorzystywania seksualnego;
- jedno bądź oboje rodziców stosuje określony rodzaj przemocy wobec pozostałych członków rodziny lub kilka na raz.
- Występuje przewlekła choroba, a osoba chora wini za swój stan zdrowia pozostałych członków rodziny.

Pracownicy socjalni wraz z asystentem rodziny Ośrodka Pomocy Społecznej w Szczebrzeszynie w ramach wykonywania swoich obowiązków podejmują działania na rzecz rodzin dysfunkcyjnych, borykającymi się w różnorodnymi problemami. Niejednokrotnie są to rodziny dotknięte sprzężonymi dysfunkcjami. Trudności nasilają się szczególnie w przypadku rodzin niepełnych i wielodzietnych. Praca z takimi rodzinami wymaga od kadry pomocy społecznej wysokiego profesjonalizmu i zaangażowania w podejmowanych działaniach. Najbliżej rodziny znajduje się asystent rodziny.

Głównym zadaniem asystenta rodziny jest podejmowanie działań na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, zwiększanie ich poczucia wpływu na swoje życie oraz motywowanie do osiągnięcia stabilizacji życiowej. Ośrodek

Pomocy Społecznej w Szczepleszynie zatrudnia jednego asystenta rodziny w systemie zadaniowego czasu pracy. Liczba rodzin, z którymi asystent rodziny w tym samym czasie może prowadzić pracę z kilkoma rodzinami w zależności od stopnia trudności wykonywanych zadań. Łączna liczba rodzin, które są pod opieką asystenta, nie może przekraczać piętnastu.

Do szczegółowych zadań asystenta rodziny należy:

- opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- udzielanie pomocy w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- motywowanie członków rodziny do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej;
- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych;
- udzielanie wsparcia dzieciom oraz prowadzenie konsultacji wychowawczych dla dzieci i rodziców;
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny;
- monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu współpracy z rodziną.

Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania. Na uwagę zasługuje fakt, że wspieranie rodziny odbywa się za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych i źródeł wsparcia zewnętrznego.

W poniższej tabeli została przedstawiona liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, jak również liczba rodzin, z którymi asystent zakończył współpracę w latach 2021-2022.

Tabela. 4. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny

	2021	2022
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	11	14
Liczba rodzin, z którymi asystent zakończył współpracę, w tym:	2	4
Ze względu na osiągnięcie celów	1	3
Ze względu na zaprzestanie współpracy z przez rodzinę	0	0
Ze względu na zmianę miejsca zamieszkania	0	0
Ze względu na ustanie sądowego zobowiązania rodziny do współpracy z asystentem rodziny	0	0
Ze względu na brak osiągnięcia celów	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z pracy asystenta rodziny OPS w Szczepieszynie.

Powyższe dane wskazują, iż w roku 2021 w przypadku 2 rodzin ustała forma wsparcia w postaci asystenta rodziny. Zakończenie współpracy w przypadku 1 rodziny nastąpiło ze względu na zrealizowanie zadań i osiągnięcie celów wyznaczonych w planie pracy z rodziną. Asystent rodziny odstąpił od współpracy z jedną rodziną z powodu braku chęci rodziny do realizowania celów.

W 2022 roku działania asystenta rodziny przyczyniły się do tego, że 3 rodziny zdobyły umiejętność samodzielnego i prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych, z którymi asystent rodziny zakończył współpracę. W przypadku 1 rodziny asystent rodziny zakończył współpracę ze względu na brak osiągnięcia celów oraz braku chęci do dalszej współpracy z asystentem rodziny. Na zakończenie roku 2022 asystent rodziny obejmował wsparciem 10 rodzin, z czego jedna z nich pochodziła z Ukrainy.

4.4. Przemoc w rodzinie

Przemoc w rodzinach jest zjawiskiem wszechobecnym i niepokojąco narastającym. Występuje w różnych środowiskach i różnych sferach życia. Przemoc rozumiana jest wszelkie i nieprzypadkowe akty, które godzą w osobistą wolność człowieka lub przyczyniają się do fizycznej, a także psychicznej szkody osoby, wykraczające poza społeczne zasady wzajemnej relacji.

Problem przemocy dotyka rodziny zamieszkujące na terenie gminy Szczepieszyn niezależnie od wykształcenia, statusu ekonomicznego czy też wykonywanego zawodu. Z tego też powodu trudne jest podejmowanie działań mających na celu zdiagnozowanie problemu, jak również tych, które mają na celu zatrzymanie przemocy. Dodatkowym utrudnieniem jest brak współpracy rodzin w zakresie przezwycięzania kryzysu, a także problem uzależnienia od alkoholu. Rodziny dotknięte przemocą otrzymują pomoc i wsparcie w ramach prac grup roboczych Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Przedstawiciele: policji, ośrodka pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia i komisji rozwiązywania problemów alkoholowych na spotkaniach grupy roboczej wspólnie z osobą, która jest dotknięta przemocą w rodzinie opracowują indywidualny plan pomocy.

Działania podejmowane są także wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Poniższa tabela przedstawia działania podejmowane w ramach prowadzonej procedury Niebieskiej Karty w latach 2021-2022.

Tabela 5. Działania prowadzone w ramach procedury Niebieska Karta

Wyszczególnienie	2021	2022
Liczna NK A	16	17
Liczba NK C	6	7
Liczba NK D	7	8
Zakończenie procedury	5	20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego.

Czynniki dysfunkcyjne, które negatywnie wpływają na funkcjonowanie rodziny nakładają na szeroko rozumianą kadre pomocy społecznej stosowania pracy socjalnej ukierunkowanej na zmiany negatywnych zachowań i poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej. W sytuacjach kryzysowych, gdy rodzina nie jest w stanie poradzić sobie z problemami zachodzi konieczność udzielenia jej pomocy, m. in. poprzez stworzenie sprawnie funkcjonującego systemu poradnictwa specjalistycznego.

Mówiąc o rodzinie musimy spojrzeć na nią szerzej nie ograniczając się tylko do tzw. rodzin dysfunkcyjnych. W obecnej sytuacji demograficznej naszego kraju należy podjąć wszelkie działania promujące rodzicielstwo. Jednym z takich działań naszego państwa jest ustanowienie rządowego programu dla rodzin wielodzietnych.

W ramach tego programu funkcjonuje Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny, która przysługuje rodzinom z przynajmniej trójką dzieci, niezależnie od dochodu. Karta wydawanej jest bezpłatnie, każdemu członkowi rodziny. Rodzice mogą korzystać z karty dożywotnio, dzieci do 18-go roku życia lub do ukończenia nauki, maksymalnie do 25 roku życia. Dzieci legitymujące się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności na czas jego trwania. Karta Dużej Rodziny oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień, przez instytucje, które podjęły współpracę w tym zakresie. Dane tych instytucji zostały umieszczone na stronie internetowej rodzina.gov.pl

Tabela 6 . Karta Dużej Rodziny w latach 2021-2022

Wyszczególnienie	2021	2022
Liczba rodzin	30	113
Liczba osób	97	208
Rodzice	54	171
Dzieci	43	37

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Szczepleszynie

V. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

5.1. Adresaci programu

Program skierowany jest do rodzin zamieszkujących teren gminy Szczebrzeszyn, szczególnie do tych, które przeżywają trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci oraz rodzin, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.

5.2. Cele: główny i szczegółowy

Celem głównym programu jest:

Wspieranie rodzin w prawidłowym funkcjonowaniu i podejmowanie działań zapobiegających ich wykluczeniu społecznemu.

Cele szczegółowe wynikają z przeprowadzonej diagnozy potrzeb w gminie Szczebrzeszyn i są to:

1. Wspieranie rodzin w prawidłowym funkcjonowaniu i podejmowanie działań zapobiegających ich wykluczeniu społecznemu.
2. Aktywizacja społeczna i zawodowa członków rodzin.
3. Współpraca instytucji i organizacji działających na rzecz mieszkańców gminy w celu poprawy funkcjonowania rodzin.
4. Kształtowanie właściwych postaw społecznych i rodzicielskich oraz podniesienie świadomości w zakresie wartości rodziny i odpowiedzialności za nią.
5. Promowanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu w gronie rodziny
6. Zapobieganie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej oraz dążenie do powrotu dzieci do rodzin biologicznych.
7. Zapobieganie zagrożeniom i sytuacjom kryzysowym, wpływającym na prawidłowe funkcjonowanie rodzin oraz rozwiązywanie już istniejących.
8. Podnoszenie profesjonalizmu kadry zajmującej się pracą z rodziną.

VI. ZADANIA I HARMONOGRAM

Cel 1: Wspieranie rodzin w prawidłowym funkcjonowaniu i podejmowanie działań zapobiegających ich wykluczeniu społecznemu.

Zadania:

- zapewnienie rodzinom wsparcia asystenta rodziny;
- nawiązanie współpracy z rodzinami wspierającymi;
- zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego: prawnego, psychologicznego;
- współpraca z instytucjami zajmującymi się pracą z rodziną, w szczególności z placówkami oświatowymi, policją, kuratorami, GKRPA, Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej, Poradnią Psychologiczno- Pedagogiczną.

- zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności wsparcia poprzez organizację grup wsparcia/ grupy samopomocowej.

Cel 2: Aktywizacja społeczna i zawodowa członków rodzin.

Zadania:

- współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Zamościu;
- aktywizacja zawodowa poprzez m. in. takie działania jak: spotkania z doradcą zawodowym, udział w pracach społecznie użytecznych, prace interwencyjne, staże, kursy i szkolenia organizowanych przez instytucje i organizacje dla mieszkańców gmin .

Cel 3: Współpraca instytucji i organizacji działających na rzecz mieszkańców gminy w celu poprawy funkcjonowania rodzin.

Zadania:

- współpraca z instytucjami zajmującymi się pracą z rodziną, w szczególności placówkami oświatowymi, GKRPA, Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną, policją i kuratorami;
- wsparcie rodziny przez asystenta rodziny,;
- podejmowanie działań w zakresie zwalczania zjawiska przemocy w rodzinie;
- podejmowanie działań w zakresie profilaktyki i zwalczania uzależnień.
- zapewnienie dzieciom i młodzieży dostępu do zajęć edukacyjnych skierowanych na przeciwdziałanie patologiom, tj. przemoc i uzależnienia.

Cel 4: Kształtowanie właściwych postaw społecznych i rodzicielskich oraz podniesienie świadomości w zakresie wartości rodziny i odpowiedzialności za nią.

Zadania:

- współpraca z Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną, Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej, GKRPA oraz placówkami oświatowymi oraz realizowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych dla rodziców (warsztaty ,pogadanki, konsultacje, kampanie społeczne, itp.)

Cel 5: Promowanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu w gronie rodziny.

Zadania:

- organizowanie imprez okolicznościowych i innych działań ukierunkowanych na rodzinę promujących wartości, zdrowy styl życia, więzi rodzinne, itp

Cel 6: Zapobieganie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej oraz dążenie do powrotu dzieci do rodzin biologicznych.

Zadania:

- zapewnienie rodzinom wsparcia asystenta rodziny;
- nawiązanie współpracy z rodzinami wspierającymi;

- realizacja pracy socjalnej nakierowanej na wzmocnienie kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodzin zagrożonych;
- zapewnienie rodzinom z dziećmi pomocy w formie usług opiekuńczych;
- zapewnienie środków na opłacenie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, palcówce opiekuńczo – wychowawczej.

Cel 7: Zapobieganie zagrożeniom i sytuacjom kryzysowym wpływającym na prawidłowe funkcjonowanie rodzin oraz rozwiązywanie już istniejących.

Zadania:

- zapewnienie dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych zajęć pozalekcyjnych;
- zapewnianie schronienia rodzinom w sytuacji kryzysowej;
- monitorowanie środowisk zagrożonych uzależnieniami, motywowanie do podjęcia terapii przez rodziców;
- zapewnienie rodzinom pomocy finansowej, rzeczowej, w szczególności w postaci gorących posiłków dla dzieci w szkołach.

Cel 8 : Podnoszenie profesjonalizmu kadry zajmującej się pracą z rodziną.

Zadania:

- zapewnienie pracownikom socjalnym i asystentom rodziny dostępu do szkoleń;
- organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających.

VII. PLANOWANE DZIAŁANIA I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

LP.	NAZWA DZIAŁANIA	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA	MIERNIKI	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
1.	Usługi dla rodzin z dziećmi w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne	OPS	Liczba rodzin korzystających adekwatnie do potrzeb	Środki własne realizatorów, środki zlecone
2.	Organizowanie warsztatów dla rodzin	OPS OIK	Liczba edycji (1 raz w roku)	Środki własne realizatorów
3.	Organizacja szkolenia dla rodziców w celu podnoszenia kompetencji rodzicielskich	OPS OIK PCPR	Liczba rodzin biorących udział w szkoleniach	Środki własne realizatora
4.	Prowadzenie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz osób uwikłanych w przemoc domową	OPS OIK PCPR ZI	Liczba udzielonych porad	Środki własne realizatorów
5.	Udzielanie pomocy w formie wsparcia asystenta rodziny rodzinom mającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych	OPS	Liczba rodzin wspieranych	Środki własne realizatorów, dofinansowanie LUW

6.	Wsparcie asystenta rodziny dla kobiet w ciąży i rodzin w ramach realizacji programu „Za życiem”	OPS	Liczba wspieranych kobiet w ciąży	Środki własne realizatorów, dofinansowanie LUW
7.	Współfinansowanie kosztów umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej	OPS	Liczba dzieci umieszczonych w: rodzinach zastępczych, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, placówce opiekuńczo – terapeutycznej, interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.	Środki własne realizatora
8.	Tworzenie warunków do działania rodzin wspierających	OPS	Liczba rodzin wspierających	Środki własne realizatora
9.	Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom	OPS	Liczba rodzin objętych pomocą według potrzeb	Środki własne realizatora, dofinansowanie LUW
10.	Organizowanie zespołów/grup roboczych działających na rzecz rodzin	OPS	Liczba zespołów/ grup roboczych adekwatnie do potrzeb. Liczba instytucji zaangażowanych w zespołach i grupach roboczych	Środki własne realizatora.
11.	Organizowanie dla rodzin spotkań umożliwiających wymianę doświadczeń, integrację i edukację grupy wsparcia	OPS	Liczba spotkań według potrzeb	Środki własne realizatora
12.	Poszerzenie oferty zajęć dla rodziny, gry terenowe i inne zajęcia ukierunkowane na działania zespołowe rodziny	GDK organizacje pozarządowe	Liczba działań zespołowych rodziny	Środki własne realizatorów
13.	Organizowanie dla młodzieży zajęć hobbystycznych, kółek zainteresowań, wolontariatu	GDK organizacje pozarządowe	Liczba zdarzeń liczba osób korzystających z poszczególnych zajęć	Środki własne realizatorów

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025:

1. środki własne budżetu Gminy Szczepleszyn
2. celowe dotacje z budżetu państwa
3. środki pozabudżetowe pozyskane z innych źródeł.

VIII. REALIZACJA I MONITORING

Program realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczepleszynie przy udziale:

- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Zespołu Interdyscyplinarnego;
- Komisariatu Policji;
- Sądu Rejonowego;
- Placówek oświatowych;
- Placówek ochrony zdrowia;
- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie;
- Powiatowego Urzędu Pracy;
- Ośrodka Interwencji Kryzysowej;
- Parafii;
- Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej;
- Organizacji pozarządowych działających na rzecz rodziny.

Wymienione wyżej instytucje współpracują ze sobą oraz podejmują wspólne działania.

Monitorowanie i ewaluacja programu odbywać się będą poprzez składanie rocznego sprawozdania z realizacji programu przez Burmistrza Szczepleszyna Radzie Gminy oraz potrzeb związanych z realizacją zadań w terminie do 31 marca każdego roku. Sprawozdania będą sporządzone na podstawie zebranych informacji od podmiotów uczestniczących w realizacji zadań programowych za rok poprzedni. Wskazane narzędzia pozwolą na realizację efektywnego monitoringu realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025.

KIEROWNIK
Ośrodka Pomocy Społecznej w Szczepleszynie
Grażyna Szyniczak
Specjalista organizacji pomocy społecznej